

Van-e általános harmónia?

Rebrus Péter & Törkenczy Miklós

ELTE Angol Nyelvészet Tsz.

MTA Nyelvtudományi Intézet

(2.2) Variáció B/F = ingadozás (B%F) vagy lexikai variáció (B|F)

(2.3) Egyszerűsítések

- (i) N= i(z) (Height Effect)
- (ii) eɜ, ε = harmonikus (hacsak...)
- (ii) -kor
- (iii) variáció: kategorikusság (de...)

(2.4) A harmonikus környezetek azonosan viselkedő (hosszabb) környezetek rövidítései

B] _ *bor, tábor, trikó, kalifa, krőzus,*

(2.5) A HAR nem nézi a tő morfológiai szerkezetét

kaloda] _ = zálog]a] _ = hat]od]a] _
*kalodán**ak** zálogán**ak** hatodán**ak***

(2.6) Általános Harmónia a tő után (HAR) és az abszolút tőbeni. $\sigma\sigma$

] _	B B	N B/F	F F	B F	F B
	B N	N N	F N		

<i>házban</i>	<i>hídon/vízből</i>	<i>földhöz</i>	–	<i>ötör</i>
<i>házi</i>	<i>hídig</i>	<i>ötig</i>		

[_]	<i>pata</i>	<i>piros/primőr</i>	<i>öröm</i>	<i>sofőr</i>	<i>glükóz</i>	<i>(haver, téma)</i>
	<i>kocsi</i>	<i>irigy</i>	<i>tövis</i>			

ii. tövek nem alternálnak harmonia szerint – de ha valamilyen V-alternáció van, az betartja (kerekségit is)

B~Ø	F~Ø	F~Ø	N~Ø
<i>bokor/kazal/titok</i>	<i>eper</i>	<i>ökör</i>	<i>őríz</i>
<i>*bokör/*boker</i>	<i>*epor/*epör</i>	<i>*öker</i>	
<i>(sofőr/dzsóker)</i>	<i>(templom, emlő)</i>	<i>(öreg)</i>	

iii. többéli harmónia és toldalékharmónia viszonya univerzálisan

"The overarching generalization here is that harmonic constraints may be stricter in derived environments than morpheme internally" Kiparsky & Pajusalu 2003

Karчевan (örmény): tőharmónia ✓, toldalékharmónia ✗

iv. a tőmorfémák konzisztensek a harmonikus osztályukban

a. titok]_B~titk]_B tiszta]_B~tiszt]_B

b. dőzse]_{?B/F}~dőzés]_{B>F}

c. matek]_{B>F} matek]kal>kel matek]os/*es
 mágnes]_{B<F} mágnes]sal<sel mágnes]*os/es

(3) Harmonikus Uniformitás (UNI)

- A tő és a belőle képzett tő *harmonikus osztálya* azonos: $tő]_{ho} X]_{ho}$ ho= F, B, F/B
- üresen igaz: $ház]_B ak]_B at$ $tök]_F ök]_F et$
- érdekesen igaz: $farmer]_{B/F} é]_{B/F} nak/nek$
 $ház]_B i]_B nak$
 $föld]_F í]_F nek$
 $víz]_F í]_F nek$
 $híd]_B í]_B nak$
- még érdekesebb, amikor ellentétes az Általános Harmóniával

$Madrid]_B nak/*nek$

$Madrid]_B í]_B nak/*nek$

$Martinik]_{B/F} nak/nek$

$Martinik]_{B/F} í]_{B/F} nak/nek$

(3.1) Többféleképpen lehetne számolni

- i. "ciklikus" $X] Y] Z] _$ $X]-Y] \& Y]-Z]$
- ii. "egyszerű" $X] Y] Z] _$ $X]-Z]$

(4) Szekvenciális Hajlam (BIAS)

(4.1) Egy adott fő adott allomorfa milyen harmonikus értékű allomorfot szeret maga után

		BIAS	
pl.	<i>víz</i>	F	(N)
	<i>híd</i>	B	(N)
	<i>-ben</i>	F	(N)
	<i>-ban</i>	B	(N)
	<i>-ít</i>	$B\%F = \emptyset$	
	$-i_{3sgDef}$	F	(N)

(4.2)

*ház]*_B *i]*_B *nak**híd]*_B *í]*_B *nak*

B – B

*víz]*_F *í]*_F *nek*

F – F

kolibri]_{B/F} é]_{B/F} nek%nakmartinis]_{B/F} ít]_{B/F} om%emmartiniz]_{B/F} i%já]_{B/F} tok%tek martinizitek%martinizzátok
*martinizitok, *martinizzátek

(4.3) Többféleképpen lehetne számolni

X] Y] Z] Q]

(4.4) Szegény madárnak kolibriségi%kolibrisági komplexusa van.

Sok szörnyű komplexus van, de a kolibriségihez%kolibriságihoz semelyik sem fogható.

*kolibriségihoz, *kolibriságihez

Milyen volt kolibrisége%kolibrisága, nem tudom már.

Kolibriségében%kolibriságában rendült meg a hite, amikor kiderült, édesapja veréb volt.